

4. Пассов Е.И., Рахман С.Е. – Об одном из условий формирования лексических навыков чтения, Иностранные языки в высшей школе. – Москва, 1977. – Сборник, вып. 12.

5. Шатилов С.Ф., Научно-теоретические основы методики обучения иностранным языкам в средней школе, учебное пособие для студентов педагогических институтов. – 2-е изд., дораб.

А. Ю. Волчкова

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент

А. В. Зорницький

Новітні англійські епоніми та їх переклад на українську мову

Розвиток будь-якої мови перебуває в нерозривному зв'язку з історією того суспільства (причому, можливо, більш ніж одного суспільства), в якому ця мова функціонує. З давніх часів у мовах переважної більшості народів світу починає формуватися особливий шар лексики – епоніми, які зберігають інформацію про богів та героїв, визначних осіб, історичні місця тощо.

Епоніми – це переосмислені власні назви, які стали загальними. Також епонімом називають явище (наприклад, хворобу), поняття, структуру або метод, названий на честь людини, яка вперше його виявила або описала (*Quincke's edema* – ' набряк Квінке', *Wagner's law* – 'закон Вагнера') [1].

Упродовж останніх десятиліть виникли та продовжують виникати численні нові слова та вирази вищезгаданого типу, а також складаються принципово нові тенденції їх формування, з огляду на що видається актуальною проблема перекладу цих лексичних одиниць на українську мову. Дана проблема є особливо важливою з огляду на те, що в українській мові не завжди наявні чітко фіксовані відповідники останніх, а тому дослідження новітніх епонімів у складі англійської мови може не лише розширити лексичний запас фахівця, але й допомогти йому здійснити адекватний переклад, спираючись на отримані знання щодо їх загальної природи.

Епоніми можуть утворюватися від імен людей, літературних персонажів, топонімів, мікротопонімів, імен міфологічних та

релігійних персонажів тощо [5]. У ХХ столітті з'явилася тенденція переходу власних назв **брендів** у загальні назви. Наприклад, епонім *Xerox*, який спочатку позначав марку копіювальної техніки, через деякий час перетворився на загальну назву, і тепер уживається, в першу чергу, для позначення копіювального пристрою будь-якої марки. Це слово було запозичене й в українську мову, а тому має чіткий еквівалент – *ксерокс*. Однак в англійській мові утворилося ще й похідне дієслово *to xerox* – ‘робити копії на ксероксі’, яке відсутнє в українській мові [7].

Епоніми, які утворилися від назв торгівельних марок, досить часто набувають переносного значення. Наприклад, лексема *Barbie (doll)* може, крім основного значення, вживатися й у значенні ‘приваблива та легковажна дівчина’, слово *Mercedes* можна вжити іронічно на позначення будь-якого автомобіля [5]. Оскільки вищезгадані марки добре відомі в нашій країні, при перекладі їх варто транскодувати, причому переносне значення слів *барбі* та *mercedes* зберігається.

Розвиток науки та комп'ютерних технологій спричинив появу нового структурного типу епонімів – **аббревіатур**, які утворюються шляхом скорочення імен винахідників. Інколи після аббревіатури може стояти ще й інший семантично пов'язаний іменник. Наприклад, термін *KMP algorithm* походить від імен розробників Д. Кнута, Дж. Моріса і В. Прата [5]. Загальний іменник перекладається, аббревіатура транслітерується:

*“The main components of the **KMP algorithm** are the prefix function (P) and the **KMP matcher**”* [6].

Основними компонентами **алгоритму КМП** є функція префіксу (P) та детектор збігів КМП.

В другій половині ХХ ст. з'явилася тенденція формування епонімів від **імен героїв фільмів та серіалів**. Наприклад, іменник *Rambo* походить від імені головного героя однойменної серії фільмів “Рембо”. Цим словом називають жорстоку, агресивну та мстиву людину. Також цим словом позначають людину, яка охоче носить військовий одяг або має при собі багато зброї. Оскільки Рембо є відомим персонажем, при перекладі його ім'я можна зберегти, наприклад:

*"People call me **Rambo** even though I only wear military fatigues and don't have so much as an assault-rifle" [9].*

*Мене називають **Рембо**, хоч я лише ношу камуфляж, і в мене навіть гвинтівки немає.*

Дієслово *to rambo* означає швидко та завзято виконати якесь завдання. В цьому значенні його слід перекласти описово:

*"I know the term paper is due tomorrow, I'm just gonna **Rambo** it tonight" [9].*

*Знаю, завтра потрібно здати курсову. Я **настрочу** її за сьогодні.*

Епоніми, які утворені від імен маловідомих персонажів, слід перекладати описово. Наприклад:

*"Andreas became the **Zelig** of Washington – present for great events, rubbing elbows with the powerful, yet unknown to the public" (**Zelig** – 'людина-хамелеон, яка скрізь встигає', головний герой однойменного фільму) [4].*

*Андреас **встигав усюди**: був присутній на урочистих подіях, знайомився з впливовими, але ще не відомими широкому загалу людьми.*

Епоніми можуть також утворюватися від імен зірок шоу-бізнесу та кіно. Наприклад, *Streisand effect* означає спробу видалити з інтернету певну інформацію, що, однак, призводить до ще більшого її розголошення. Епонім походить від імені американської акторки та співачки Барбари Стрейзанд, яка у 2003 році намагалася приховати своє житло від фотографів, але це призвело до появи та ширшого розповсюдження знімків її будинку [10]. Оскільки подія набула розголошення, а відповідний вираз – популярності, епонім був скалькований та запозичений в українську мову – *ефект Стрейзанд*.

Однак, якщо інцидент не набуває широкого розголосу в Україні, дослівний переклад може бути для читача незрозумілим. Наприклад, нещодавно виник епонім *to Kanye* – *'перебити чийсь промову, зірвати виступ'*. Він походить від імені американського репера Каньє Уеста, який у 2008 році на премії MTV Video Music Awards зірвав промову співачки Тейлор Свіфт. Утворилися вирази *to get Kanye'd*, *Kanye moment* та *to pull a Kanye* [11].

Перекладати такі вирази слід описово:

“If you missed it I got Kanye’d on American Idol” [3].

Якщо ви не знаєте, мій виступ на шоу “Американський ідол” зірвали.

Новітні епоніми можуть утворюватися від імен не лише видатних, але й **пересічних людей**, які, однак, прославилися з огляду на відповідні обставини. Наприклад, *Murphy’s law* – ‘закон Мерфі’ (пор. рос. закон подлости) – походить від імені інженера Еда Мерфі, який, за легендою, сформулював його тоді, коли помітив помилку техника в лабораторії [2].

Українською *Murphy’s law* можна перекласти як описово (за іронією долі, наче зумисне), так і дослівно (в тому випадку, якщо цього вимагає контекстуально обумовлений зміст або стиль оригіналу):

*“Why then does an equally relevant and useful law, **Murphy’s Law**, have no such foundational equation?” [8]*

Чому ж тоді не менш важливий та корисний закон Мерфі не має основного рівняння?

Отже, перекладаючи епоніми, слід звертати увагу на те, чи були вони запозичені українською мовою, і чи мають вони, таким чином, закріплення за ними варіант перекладу. Найпоширенішим способом їх передачі є описовий переклад, хоча, якщо зміст буде зрозумілим читачеві, можна застосовувати транскодування. В усіх випадках слід особливо враховувати контекст та екстралінгвістичну ситуацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Епонім: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Епонім>.
2. Закон Мерфі: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ru.wikipedia.org/wiki/Закон_Мёрфи.
3. Dane Cook Talks Getting ‘Kanye’d’ During ‘American Idol’ Finale Performance: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.accesshollywood.com/dane-cook-talks-getting-kanyed-during-american-idol-finale-performance_article_32886.
4. Eichenwald K., The Informant: A True Story: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wordcraft.infopop.cc/Archives/2008-8-Aug.htm>.

5. Karavaeva T. I. Structural and semantic types of eponyms. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/zso/2011_14/Karavaev.pdf.
6. Martinez A. String Searching Algorithms (Part II): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://weblogs.java.net/blog/potty/archive/2012/05/10/string-searching-algorithms-part-ii_.
7. Nickol M. 5 Types of Eponyms. – Режим доступу: <http://www.dailywritingtips.com/5-types-of-eponyms/>.
8. Pel J. The Murphy's Law Equation: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scq.ubc.ca/the-murphys-law-equation/>.
9. Rambo: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=RAMBO>.
10. Streisand effect: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Streisand_effect.
11. Zimmer B. "Kanye": Rebirth of an Eponym: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vocabulary.com/articles/wordroutes/kanye-rebirth-of-an-eponym>.

Д. О. Вольницька

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент

О. Ю. Андрушенко

**Порівняльний аспект інверсії та топікалізації у
середньоанглійській мові на матеріалі «The Canterbury Tales»
Дж. Чосера**

У більшості мов одним з найголовніших факторів, що обумовлює поверхневу структуру порядку слів, є дискурс чи інформаційна структура (ІС). Відомо, що саме структурування дискурсу за принципом старої – нової інформації може бути причиною використання маркованого порядку слів у мові. Цікавим у цьому аспекті є саме інверсований порядок слів на різних етапах розвитку англійської мови, а також такі явища як топікалізація та інверсія. Загальноприйнятою є думка, що інверсія та топікалізація є рівнозначними, проте метою дослідження є провести розмежування цих явищ з позиції структурування інформації у дискурсі. **Об'єктом дослідження є**